

„Владимир и Косара“

Премијера двочине опере о једном од најплеменитијих српских владара који је упоређиван са Светим Савом и одгајан по начелима јелинског образовања, а са хришћанским начелима приказана је у Српском народном позоришту у Новом Саду. О Светом Јовану Владимиру који је био је и први српски светац коме је црква певала први тропар и друге химне и његовој супрузи принцези Косари, која је била кћерка бугарског краља Самуила (основала при Крајнском манастиру женски самостан *Collegium sacrarum Virginium*, а на падинама Козјака, изнад крајнских села, отворила и неку врсту школе), композитор Стеван Дивјаковић испевао је својеврсну оперску химну и сам задивљен овом личношћу. За Светог Јована Владимира је у Барском родослову забележено да је „растао украшен свакојаким знањем и светошћу“, уз најбоље византијске учитеље и васпитаче које је Цариград, Солун или Драч могао да приушти, уз најбоље духовнике који су му развијали љубав према Христу и упућивали га најсветијим стазама вере и духовности.

Композитор је (као и Вагнер својевремено) сам приредио и либрето – али његова музика далеко је од густих полифоних преплета бескрајних мелодија које нуде партитуре немачког оперског мага. Напротив, његова је сва прозрачна, нежна и способна да звучно представи време Владимирове владавине од пре хиљаду година. На моменте као да смо у почетним тактовима споре и камерно обликоване Увертире у сплету дрвених дувача чули древне грчке аулусе, али у другом делу и ратне ритмове, потенциране добошима уз силабичке наступе мушког хора којим је започела прва сцена. Он је (као у античкој трагедији коментарисао збивања, уплитао се у радњу, имао својеврсне реплике.

Све је било ту: простудиран очаравајући текст речито музички обликован, солисти лепих гласова, јасне дикције (посебно у мушком делу), снажни маршевски ритмови, често употпуњени и чаролијама синкопа, велика играчка сцена на почетку другог чина на коју се надовезују антифоне реплике мушког и женског хора, које су просто вапиле за балетом (како је то уопште и уобичајено у већини опера), разуздани играчки полет који нагло прекида свештеничка литија – „Господи помилуј“ у упечатљивом динамичком узлету, музика из такта у такт у духу древности и отмености!

А опет – све је било и некако на пола пута јер опера тражи сцену, она је комплетна уметност која захтева и игру и мимику и глуму и костиме и декор и игру светла и боја, она мора да створи чаролију и магију, да примора публику да се сроди са ликовима, да их заволи (или не), подржи, охрабри, подстакне. Узалуд је музика пуна емоција покушавала да пробуди емоције и у публици за једног од најплеменитијег владара којег (једино) као и Јована Крститеља приказују на фрескама са две главе (једној на раменима а другој у руци, јер су и једном и другом главе биле одрубљене). Насловни јунаци – Саша Петровић и Данијела Јовановић, а и сви остали који су учествовали у овој музички сјајно постављеној опери са увежбаним и оркестром и хором на челу са диригентом Микицом Јевтићем ипак нису остварили имагинацију сцене, мада је са њихове стране највећи део урађен беспрекорно.

О Светом Владимиру су оставили одушевљене записе поп Дукљанин, Стојан Новаковић и Стеван Сремац; Јован Стерија Поповић написао жалосну игру „Смрт краља Владислава“, Петар Прерадовић оперу „Владимир и Косара“. Помиње га и краљ Никола у својој „Балканској царици“. Писала је о њему и Милица Стојадиновић Српкиња; и у суседној Бугарској испевали су му стихове и приче; „Иоан Владимир“ је псеудоним њихове књижевнице Ангелине Илиеве... Он сам подизао је цркве, манастире и болнице. У спомен и славу овог мученика и свеца Барани су му подигли велелепну цркву са две куле и централном куполом у жељи да храмом споје архитектонска обележја католичке и православне богомоље. А ми смо му подарили САМО концертно извођење опере Стевана Дивјаковића, који је и сам музиком проговорио са дивљењем и страхопоштовањем!

Гордана Крајачић, музички критичар
(поводом праизведбе 18. марта 2017)